

Kitap Değerlendirme | Book Review

Doi: 10.18795/ma.81658

Mehmet Yunus AKREP

Arş. Gör. | Research Assistant
Gümüşhane Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Gümüşhane-Türkiye
Gümüşhane University, Faculty of Letters, Department of History, Gümüşhane-Turkey
m.yunusakrep@gumushane.edu.tr

HENRIETTA MCCALL, *MEZOPOTAMYA MİTLERİ*

Özet

Eski Mezopotamya hakkındaki bilgilerimizin büyük bir bölümü dinî konulardan oluşmaktadır. Bu bağlamda Mezopotamya Mitleri ve destansı hikâyeleri bu bölge hakkında fikir sahibi olmamızı sağlamaktadır. Tam da bu noktada incelediğimiz eser Mezopotamya Mitleri hakkında araştırma yapmak isteyenler için bir başvuru eseri niteliğindedir. Ayrıca destanların yorumlamaları yapılırken güncel transkripsiyonlardan yararlanılmıştır. Bu metinler incelenirken Akkadca belgeler ile desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mezopotamya Dini, Sümer Destanları, Mitoloji, Ritüel.

HENRIETTA MCCALL, *MESOPOTAMIAN MYTHS*

Abstract

A large part of our knowledge about of Ancient Mesopotamia is composed of religious issues. In this context, Mesopotamian Myths and epic tales enable us to have an idea about this area. Precisely at this point we examine the work is provided as a reference work for those who want to do research on Mesopotamian Myths. It has also benefited from the current transcription while interpretation of the epics. The text is supplemented by Akkadian documents.

Keywords: Mesopotamian Religion, Sumerian Epics, Mythology, Ritual.

Henrietta Mccall, **Mezopotamya Mitleri**, Çev. Bircan Baykara, 127 sayfa, Phoenix Yayıncılık, Ankara, Haziran 2011, ISBN: 978-605-5738-77-8.

Arkeolojik açıdan Mezopotamya, dünyanın gözünü diktiği, Antik Çağ yazarlarının övgüyle bahsettikleri bir yerdir. Buradaki kazı çalışmalarını değerlendiren bilim adamları, medeniyetin bu bölge üzerinden dünyaya yayılmış olması hususunda, büyük bir oranda hemfikir olmuşlardır. Bu bağlamda Mezopotamya'nın, civarındaki devletlere en büyük etkisi şüphesiz din konusunda olmuştur. Mezopotamya geleneğinden olsa gerek tanrıların sayısı sürekli artmış ve devletler birbirlerinin tanrılarını benimseme ihtiyacı duymuşlardır. Tanrıların birbirleri ile olan efsanevi mücadeleleri yazıya geçirilmiş ve çivi yazısıyla düzenlenen tabletler kırık dökük şekilde günümüze kadar gelebilmiştir. Tam da bu noktada Henrietta Mccall'ın “Mezopotamya Mitleri” isimli eseri ön plana çıkmaktadır. Henrietta Mccall Oxford Üniversitesinde Egyptoloji yani Mısır bilimi çalışmıştır. Aynı zamanda “British Museum Dernek Konseyi Üyesi”dir. Her ne kadar bu esere Mezopotamya Mitleri denilse de Sümer Mitleri de denilebilecek olan bu eser 127 sayfadan oluşmaktadır. Eser, Giriş bölümü (s. 9-11), Keşif ve Deşifre (s.13-24), Tanımsal ve Yazınsal Gelenekler (s. 25-36), Tanrılar ve Ölümlüler, Yazarlar ve Dinleyiciler (s. 37-55), Gılgamış ve Tufan (s. 57-78), Yaratılış Destanı (s.79-89), Daha Kısa Mitler (s. 91-112), Mit ve Anlamı (s.113-119), İlave Okuma İçin Öneriler (s. 121-123) ve Dizin kısımlarından oluşmuştur. Orijinali İngilizce olan bu eserin Türkçe tercümesi kitabın ilk bölümlerinde iyi olmasa da ilk yarıdan sonra biraz daha düzgün bir hâl almaktadır. Bu eserde, temelde bir gerçeklik payı olduğunu düşündüğüm, geçen süre içerisinde vuku bulan olayların kahramanlarına efsanevi güçler ve görevler yükleyen aynı zamanda da isimler veren Mezopotamya insanının dünya görüşleri ve psikolojileri ile ilgili çıkarım yapabilmemizi sağlayacak olan mitlerin derlemesi yapılmıştır. Meseleye girmeden önce giriş bölümünde, klasik bir şekilde Mezopotamya yazınsal geleneğinde Smith ve Winckler'in ön plana çıkma süreci ve destanları içeren kırık tabletlerin keşfi hakkında bilgiler verilmiştir. Tanımsal ve yazınsal gelenekler kısmında, bu tabletlerin nerede ve kaç tane olduğu, günümüze kadar nasıl geldiği, kopyalama sıkıntıları, fetihler sırasında nasıl tahrip edildikleri hususuna kısa bir şekilde değinilmiştir. Bir diğer bölüme gelindiğinde Mezopotamya tanrılarının isimleri hakkında ansiklopedik bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler haricinde ilginçtir ki toplumsal statü, sınıflar ve insanların hangi iş grupları ile uğraştığı meselesi üzerinde yine kısaca durulmuştur. Ayrıca yazar, Sümer mitlerini yazıya döken kâtiplerin psikolojilerini felsefi bir açıdan ele almaya çalışmış ki bu da eser içerisinde sırtmıştır. Gılgamış ve Tufan hikâyelerine ait tablet parçalarından bahseden bölüme geldiğimizde bu destan ile

İlgili kırık tablet parçalarının Pensilvanya ve Yale Üniversiteleri tarafından nasıl toparlandığına değinilmiştir. Bunlara değinilirken özellikle XI. Tufan tabletinin Akadca karşılığı üzerinden gidilmiştir. Yaratılış destanının anlatıldığı kısımda bu hikâyeye ait tabletlerin Mezopotamya'nın hangi taraflarında ele geçirildiği hususu üzerinde durulmuştur. Bir sonraki bölümde hakkında daha az bilgi sahibi olunan Erra, Etana, Adapu, Anzu destanlarından bahsedilmiştir. Bu bölüm anlatılırken yine tablet transkripsiyonları yorumlanmaya çalışılmıştır. Bu destansı mitlerin Mezopotamya'da ne anlam ifade ettiği üzerinde durulmuştur. Bir sonraki kısım eserin can damarı diyebileceğimiz ilave okumalar için öneriler başlığı adı altında verilen yerdir. Burada eserde anlatılan meseleler ile ilgili başka hangi kaynaklarda kayda değer bilgiler olduğu belirtilmiştir. Mezopotamya Mitleri ile ilgili giriş niteliğinde kalabilecek bu eser sıfırdan bu işe merak sarmış bir okuyucunun da kafasını karıştırabilir. Zira meseleler arasında denge kurulamamıştır. Önemli bir konu hakkında bilgi verilirken o bilgi çok kısa verilmiş, bu nedenle okuyucu konudan uzaklaşmış ve anlatılmak istenilen meseleyi tam anlayamadan bir sonraki konuya geçmek zorunda kalmıştır. Eserin son bölümdeki ilave okumalar kısmı gibi Mezopotamya Mitleri hakkında tamamen bir bibliyografya çalışması olması durumunda daha iyi olacağı kanaatindeyim.